

2004.g. marts (7/8)

Aktualitāte

Visi kopā Eiropā

Ilze Kopmane

Šopavasār aprit divi gadi, kopš nodibināta Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija «Sustento». Ar LNS Domes lēmumu arī mūsu Nedzirdīgo savienība iekļāvusies šīs jumta organizācijas sastāvā, lai kopīgi ar citām risinātu savas problēmas valsts un tagad arī Eiropas līmenī. Šī organizācija apvieno 24 invalīdu organizācijas ar 15 000 biedriem, un tas jau ir iespaidīgs spēks. 19. – 20. martā «Sustento» rīkoja plašu pasākumu ar pārstāvju piedalīšanos no visām tās sastāvā esošām organizācijām. Tajā ar ziņojumiem uzstājās Labklājības ministrijas, Valsts Cilvēktiesību biroja, Eiropas invalīdu foruma, Nīderlandes Nacionālās invalīdu padomes, kā arī vairāki invalīdu organizāciju pārstāvji. To vidū arī LNS prezidents A.Pavļins.

Galvenā tēma — Latvijas invalīdu situācija un perspektīvas Latvijā kontekstā ar Eiropas Savienību. Ne tikai Latvijā, bet arī Eiropā vēl ir daudz ko darīt, lai uzlabotu cilvēku ar īpašām vajadzībām dzīves kvalitāti: lai būtu nodrošinātas viņu tiesības strādāt, izglītoties, saņemt medicīnisko aprūpi, izmantot pieejamu vidi un visu to, ko spēj sniegt attīstīta sabiedrība saviem locekļiem.

Eiropa jābūvē priekš visiem, gādājot par vienlīdzīgām iespējām tās pilsoņiem. Taču nevar gaidīt visu «uz paplātes». Par savām tiesībām jāiestājas noteikti, neatlaidīgi un stingri katrai organizācijai savā valstī.

«Sustento» apņēmusies Eiropā darboties visu invalīdu interesēs, kā arī Latvijā piedalīties likumu projektu sagatavošanā attiecībā uz cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Eiropas pārstāvji savukārt aicināja vēriņi sekot likumdošanai, iesniegt priekšlikumus, būt klāt, kad tiek lemti attiecīgie jautājumi (devīze: Par mums — neko bez mums!), kā arī dažādā ceļā meklēt lobījumus — savu interešu aizstāvjus Saeimā, pašvaldībās, valdībā, arī Eiropas parlamentā.

«Sustento» vadītājas G.Ančas vairākkārtējā uzstāšanās un pieņemtajā rezolūcija apliecina šīs organizācijas gatavību «doties Eiropā» un tur iestāties par visu invalīdu, arī nedzirdīgo, tiesībām dzīvot pilnvērtīgu dzīvi. Lai mums visiem veicas!

Nepieciešama laba griba, valdības un sabiedrības sapratne.

LNS prezidenta A.Pavļina runa

Mūsu konferencei ir zīmīga tēma – likumdošana un politika invalīdu tiesību ievērošanai ES un Latvijā. Tas ir daudziem tūkstošiem Latvijas cilvēku vitāli svarīgs jautājums, tāpēc var teikt, ka šī jautājuma daudz sekmīgākā risināšana ES bija par iemeslu, kāpēc daudzi mūsu cilvēki balsoja par iestāšanos šajā organizācijā.

Tāpēc šodien mēs gribējam runāt ne tik daudz par paveikto un pašreizējo situāciju, bet galvenokārt par nākotnē veicamajiem darbiem. Mūsu mērķis ir ļoti skaidrs un nepārprotams – mēs vēlamies, lai nedzirdīgie cilvēki, pateicoties sabiedrības izpratnei un atbalstam, pateicoties savām pūlēm un centībai, varētu kļūt par pilntiesīgu sabiedrības daļu, mēs gribējam runāt par to, kāpēc tas, ko mēs varam un gribam, tik bieži netiek realizēts.

Netaisnība pavada jau no bērnības

Nedzirdīgajiem cilvēkiem ikdienas dzīvē nākas sastapties ar tik daudziem un dažādiem šķēršļiem, ka patiesi vajadzīgi milzīgi pūliņi, lai tos pārvarētu. Turklāt, veidojoties vienotā ķēdē, šie šķēršļi liek runāt nevis par kaut kādiem pārpratumiem, sabiedrības neizpratni, bet gan par noturīgu un stabili diskriminējošu vidi, kas plaukst un zēļ Latvijā.

Es gribētu ilustrēt šo pārmetumu ar konkrētiem piemēriem, faktiem. Latvijas Nedzirdīgo savienība uzskata, ka diskriminācija pret nedzirdīgajiem cilvēkiem sākas jau agrā bērnībā, kad, pateicoties vēl padomju laikā izveidotajai sistēmai, nedzirdīgie un smagi vājdzirdīgie bērni tiek atrauti no ģimenēm, tādējādi faktiski līdz pat 20 gadu vecumam sākumā bērnudārzā, pēc tam skolas vecumā tiek regulāri no dienas dienā pārkāptas viņu tiesības augt ģimenēs.

Diskriminācija izglītības sistēmā pēc tam turpinās arī pieaugušo nedzirdīgo dzīvē. Seko ierobežojumi darba meklējumos — Latvijā nav neviena normatīvā dokumenta, kas varētu ieinteresēt darba devējus pieņemt darbā nedzirdīgos cilvēkus, sasaucas ar profesiju aizliegumiem — nedzirdīgie cilvēki, piemēram, nedrīkst strādāt par krāsotājiem, jo obligātās veselības prasības ir, lai Latvijas krāsotāji dzirdētu čukstus balsi ne mazāk kā 3 m attālumā(!). Nedrīkst nedzirdīgie strādāt arī par jumīkiem, elektriķiem, namdariem utt, jo čukstus balsi 3 m attālumā vajag dzirdēt visiem tiem, kas Latvijā grib strādāt augstāk par 1,5 m no zemes. Mēs nerunājam par tādām profesijām, kuras nedzirdīgajiem cilvēkiem patiešām nav pieejamas, mēs runājam par profesiju nepamatotajiem aizliegumiem.

Jārunā arī par diskrimināciju informācijas iegūšanā. Nepārtraukti, klaji tiek pārkāptas nedzirdīgo cilvēku tiesības piedalīties valsts politiskajā dzīvē – pamatpilsoņtiesības. Latvijas TV nav notikusi NEVIENA politiska diskusija, kura būtu tulkota zīmju valodā, nevienā vēlēšanu iecirknī nav strādājuši mūsu tulki, pat nevienu jaungada apsveikumu no mūsu valsts vadītājiem mēs neesam redzējuši zīmju valodā. Vispār LTV nedzirdīgajiem ir pieejama tikai 3% apjomā...

Aizliegums vadīt automašīnas, liecināt pie notāra

Pagājušā gada beigās nedzirdīgajiem cilvēkiem aizliedza vadīt personiskās automašīnas? Turklāt minimāli pieļaujamās prasības – kurlums vienai ausij un čukstus balss dzirdēšana trīs metru attālumā, ir nesaprotamas. Rodas virkne jautājumu – kāpēc tieši trīs metri? kādi var būt tie reālie dzīves apstākļi, lai automašīnas vadītājam būtu jādzird čukstus (!) balss no trīs (!) metru attāluma? kāpēc ar mums – LNS kā nedzirdīgo cilvēku pārstāvjuorganizāciju to neuzskatīja par vajadzīgu saskaņot? vai speciālisti, kuri izdomāja šo prasību, ir speciālisti autotransporta jautājumos, vai viņi ir ņēmuši vērā līdzšinējo pieredzi, EU praksi un visbeidzot vai, pieņemot šādus ierobežojumus, autori padomāja, ka

viņi nedzirdīgos autovadītājus pielīdzināja narkomāniem, alkoholiķiem un citiem sabiedrībai bīstamiem cilvēkiem?

Tāpēc nav arī nekāds brīnums par Ministru kabineta 2002. gada 17. septembra «Noteikumiem par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāja kvalifikāciju». Sadaļa «Dzirdes traucējumi» faktiski viņiem aizliedz vadīt personiskās vieglās automašīnas. Un, kur tad vēl Veselības ministrijas viedoklis par to, ka nedzirdīgie cilvēki pie stūres apdraud līdzcilvēku drošību un veselību...

Vai tā nav diskriminācija, ka pēc daudziem gadu desmitiem (30) Latvijas nedzirdīgie autobraucēji, kas pierādījuši sevi kā uzmanīgus, akurātus un uzticamus ielas satiksmes dalībniekus, šodien uzzina, ka ir bīstami apkārtējiem! Cik mums zināms, par šo tēmu Latvijā nekad nav veikti medicīniski pētījumi, izdarīta esošā stāvokļa analīze, ņemta vērā iepriekšējo gadu pieredze, kas liktu secināt, ka cilvēki, kas nedzird, būtu radījuši nopietnas problēmas ielu satiksmē. Pēc mūsu pieprasījuma uzrādīt attiecīgo statistiku par nelaiemes gadījumiem, avārijām, kuras būtu izraisījuši nedzirdīgie autovadītāji, izrādījās, ka tādas vienkārši nav!

Tā ir diskriminācija

Šis ir tas piemērotākais brīdis jautājumam – vai Latvijā tiek gatavoti arī citi, tikpat diskriminējoši ierobežojumi pret nedzirdīgajiem? Jo, ja jau sabiedrība uzskata, ka nedzirdīgie apdraud līdzcilvēkus vienā dzīves situācijā, tad taču var pieļaut, ka ir arī citas, kad nedzirdīgie ir bīstami apkārtējiem. Jo, pat ejot pāri ielai nedzirdīgais taču nevar dzirdēt, kā tuvojas, piemēram, ātrā palīdzība. Tātad kļūt par avārijas izraisītāju? Un ko darīt ar automašīnām? Un kas to kompensēs?

Jāatzīmē arī Eiropas Padomes direktīva Nr 91/439/EEC, sevišķi tās 3. pielikums, kurš nosaka minimālās prasības transportlīdzekļu vadītāju veselībai. Tajā nav pilnīgi nekādu aizliegumu nedzirdīgajiem iegūt B kategoriju un tātad vadīt vieglās automašīnas! Pretēji Veselības ministrijas viedoklim Eiropas Savienībā nav pilnīgi nekādu medicīnisku ierobežojumu vadīt vieglās automašīnas nedzirdīgiem cilvēkiem!

Un ko gan teikt par mūsu notariāta likuma 86. pantu: «Par notariāla akta lieciniekiem nevar būt: rakstīt un lasīt nepratēji, nepilngadīgie un tie, kas miesīgu vai garīgu trūkumu dēļ nespēj pareizi un pilnīgi saprast un apliecināt aktu, proti, garā slimie, kurlie, mēmie un aklie». Tāda diemžēl ir nedzirdīgo ikdiena Latvijā.

Nedzirdīgie spēj sasniegt daudz, bet viņiem jāpalīdz

Dari, jo tu vari? Varbūt šis ir tas gadījums, kad pareizāk teikt — nedari, jo tu nevari? Paši nedzirdīgie cilvēki ļoti dažādās dzīves jomās, neskatoties uz sabiedrības ignoranci, ir spējuši sasniegt daudz. Ko vērts ir vien mūsu nedzirdīgo studentu varējums! Līdzās dzirdīgiem studentiem, par spīti savai nedzirdībai, par spīti tam, ka valsts nenodrošina viņus ar tulkiem, viņi mācās, iegūst augstāko izglītību.

Latvijas Nedzirdīgo savienības statūtos noteikts, ka viens no mūsu organizācijas pamatuzdevumiem ir cīnīties par to, lai nedzirdīgie cilvēki kā pilnvērtīgi sabiedrības locekļi varētu piedalīties mūsu valsts dzīvē. Lai to panāktu, Latvijas Nedzirdīgo savienība piedalās visu to projektu realizācijā, kas tieši vai netieši saistīti ar nedzirdīgo cilvēku sociālo rehabilitāciju.

Mūsu mērķis veidot tādu situāciju, lai nedzirdīgie cilvēki būtu nevis sociālās palīdzības, pabalstu prasītāji, bet, pateicoties labai izglītībai un attiecīgi profesijai, varētu patstāvīgi nodrošināt savu un savu ģimeņu dzīvi. Mums nevajag, lai sabiedrība uzskata nedzirdīgos par atpalikušiem un nepilnvērtīgiem kurlmēmajiem, kuri nemāk paši par sevi parūpēties. Nedzirdība nenozīmē neizbēgamu atpalcēju vietu dzīvē.

Kas nepieciešams integrācijai

Nedzirdība nozīmē tikai to, ka cilvēkam nepieciešama ikdienas palīdzība visa mūža garumā, lai viņš varētu pārvarēt izolāciju, lai nejostos lieks un nevienam nevajadzīgs. Jebkurā sabiedrībā nedzirdīgie cilvēki ir kultūras un valodas minoritāte. Tāpēc mums vajag panākt tādu integrāciju sabiedriskajā dzīvē caur nepieciešamo pakalpojumu kompleksu, kas ietver sevī gan tehniskos palīglikumus, gan informatīvo nodrošinājumu, gan nedzirdīgo zīmju valodas tulku pakalpojumus, gan nepieciešamo atbalstu tiem, kas paši nespēj par sevi parūpēties, kura nevis skaistos vārdos, bet reālos darbos nodrošina nedzirdīgajiem līdzvērtīgas dzīves apstākļus ar pārējo sabiedrības daļu.

Mēs nevēlamies cīnīties par atlaidēm un atvieglojumiem, priekšrocībām un kompensācijām, mēs cīnāmies par vienādām iespējām visiem, iespējām, kuras nodrošināt ir sabiedrības pienākums.

Mums nav vajadzīga tāda sabiedrība, kas, iestājusies Eiropas Savienībā un NATO, tajā pašā laikā ignorē un diskriminē invalīdus. Mums nav vajadzīga tāda sabiedrība, kurā tūkstoši cilvēku nevar normāli nopirkt vilciena vai autobusa biļeti, aiziet pie ģimenes ārsta, skatīties televīziju, mācīties augstskolā, iekārtoties viesnīcā, saņemt surdotehniku utt. Mēs esam pret šo reālo diskrimināciju, ar kuru nedzirdīgie cilvēki saduras savā ikdienas dzīvē. Viena lieta ir tā, ka nedzirdība – tā ir nelaieme, cita lieta – ka sabiedrības vienaldzība to padara par traģēdiju. Dzīve katram no mums ir dota tikai vienu reizi, mēs nevaram gaidīt gadus, kad sabiedrība mainīsies, kļūs izprostošāka.

Mēs tomēr ceram, ka pēc Latvijas iestāšanās ES daudz kas mainīsies. Pie mums brauks ES augstie komisāri ne tikai uztraukties par krievvalodīgo problēmām, bet arī par invalīdu stāvokli. Turklāt daudzas šīs lietas neprasa nekādu finansu līdzekļu piesaisti.

Ir vienkārši nepieciešama laba griba, lai mēs varētu mainīt lietas uz labo pusi...

LNS Domē

KC «Rītausma» darba pārskats

Maruta Pīterniece, KC direktore

Mūsu kultūras centrs «Rītausma» divu gadu laikā ir izmainījies, un pārmaiņas joprojām turpinās...

Remontē, sakārto

Pēc remontiem ir iespējams izmantot zāli, foajē, garderobi un labierīcības – to jau visi zina, kā viss izskatījās trīs gadus atpakaļ. Arī skatuve, uz kuras savā laikā notika daudzas izrādes, ir sakārtota lietošanai. Protams, tur vēl daudz ko darīt – nepieciešams uzlabot apgaismojumu utt.

Arī aktieru ģērbtuves izremontētas: viena telpa drāmas kolektīvam, otra dejotājiem.

Pirmajā stāvā neremontēta vēl lielā garderobe, kura tika izīrēta lietoto mēbeļu veikalam. Tas nolikvidējās, atstājot mums prāvu nesamaksātu parādu.

Otrā stāva telpas ir izīrētas. Esam centušies savest kārtībā arī pagrabu, kas bija ugunsbīstamā stāvoklī. Pašreiz tur var droši ievest kontrolierus.

Kosmētisko remontu ar dažu ierīču nomaigu veicām siltummezglā. Ierīkojām divus papildus sūkņus, lai būtu labāka ūdens cirkulācija un siltākas telpas.

Vislielākā sāpe – tekošais jumts, kura remontam līdzekļus 2500 Ls apmērā atvēlēja firma Nokia. (No red. – tagad jumta remonts ir jau paveikts).

Darbus nešķiro

Mūsu kolektīvs ir neliels: direktors, kultūrmassu organizators, 3 sargi, uz pusslodzi grāmatvedis, elektriķis un santehniķis. Darbus nešķirojam – kas vajadzīgs, to arī katrs dara.

Esam priecīgi par atsaucību no biedriem, kuri atnesa dažādus telpaugus, lai telpas būtu mājīgākas.

Strādniekus pastāvīgā darbā nepieņemam, bet iesaistām aktīvistus. Atsaucība ir liela.

Rīgas Domes atbalsts

Prieks, ka jau trešo sezonu mūs atbalsta Rīgas Domes Kultūras pārvalde, piešķirot atalgojumu drāmas kolektīva režisorei un deju kolektīva vadītājam. Drāmas kolektīva pamatsastāvā darbojas 12 pašdarbnieki, tiek iesaistīti arī bērni.

Estrādes deju kolektīvā – 8 jaunieši no Rīgas skolas un 51. vidusskolas, nedaudz ir arī

melodeklamētāju. Šajā gadā sāk iekustēties arī pantomīmisti.

Deju kolektīva vadītāja ir enerģiska, izmanto katru izdevību iesaistīt mūsu kolektīvu dzirdīgo kolektīvu koncertos, un rezultāti ir labi.

Turpmākie darbi

Jāpielabo krēsli, jāsavied kārtībā dekorāciju telpa, jāizīrē zāle un foajē brīvajās dienās, lai būtu līdzekļi kultūras centra uzturēšanai. Lielo zāli pirmdienās irē deju kolektīvs «Līgo», arī Rīgas Domes uzņēmums «Rīgas Mājoklis» irē telpas sanāksmēm.

Mums visiem jāsaprot, ka uz paplātes neviens naudiņu nepienesīs, tā jāpelna, lai varētu uzturēt kārtībā savas mājas.

Tradicionāli un jauni pasākumi

Notikuši dažādi pasākumi šajos gados. Visus nosaukt grūti, tāpēc nedaudz par tiem.

Ir sarīkojumi, kas jau kļuvuši tradicionāli: 18.novembra sanāksšana Latvijas valsts dzimšanas dienā, Ziedotāju balle ar kuplu apmeklētāju skaitu, Vecā gada aizvadīšana.

Parādījusies jauna tendence – mūsu ļaudis grib doties dažādās ekskursijās: pa Rīgu, pa muzejiem, izbraukumos ārpus Rīgas (uz Liepāju, Kolku, Aglonu utt.). Dalībnieku atsaucība ir gan maksas, gan bez-maksas ekskursijām.

Atjaunoti Ziemassvētku un Lieldienu saieti, pasākums Zelta briedumā – jubilāriem, bērnu eglītes u.c.

Notikuši karnevāli un citas balles. Veiksmīgs risinājums bija atpūtas vakari pēc grupu pārvēlēšanu sapulcēm.

Informācijas dienas

Regulāri notiek informācijas pēcpusdienas, pulcējot klausītājus pirmdienās un trešdienās. Tāpēc trešdienās vienmēr var nākt uz Rītausmu nodot kādu ziņu vai satikt draugus. Tās ir kā telegrāfs nedzirdīgajiem, ja vajag ātri izziņot svarīgus jaunumus.

Interesu klubā Dialogs

Tiek organizētas dažādas tikšanās ar valsts un pašvaldību darbiniekiem, lai saņemtu informāciju par pensijām, dzīvokļu piešķiršanu, patērētāju tiesībām, zemes nodokli u.c. Esam uzņēmusi Labklājības ministri D. Staķi, Veselības ministri I.Circeni, Rīgas pilsētas Izpilddirektoru M.Tralmaku utt.

Un sākas atkal viss no gala...

Maruta Pīterniece, LNS festivāla koordinatore

Strauji tuvojas pavasaris, eksāmenu un izlaidumu laiks skolās un kārtējais LNS 9. mākslinieciskās pašdarbības festivāls Kuldīgā 5. jūnijā.

Sanāksmē, kura notika 3. martā, klātesošie apliecināja, ka notiek gatavošanās šim pasākumam.

Ieceres un idejas ir – atliek tikai darboties un tās piepildīt.

Festivāla saimniece šoreiz Kuldīgas biedrības priekšsēdētāja Laima Karlštrēma. Lai viss noritētu veiksmīgi, savlaicīgi tiek pārdomātas iepriekšējo koncertu kļūmes. Festivāls norisināsies Kuldīgas kultūras namā. Kas jauns šajā norisē gaidāms? Tika ņemta vērā Nedzirdīgo dienas koncertā vērotā «aizķeršanās» ar mūzikas atskaņošanu. Visām biedrībām uzdots savlaicīgi nodot LNS mūzikas

pavadījumu gan dejām, gan melodeklamācijām, jo tas viss tiks ierakstīts diskā programmas kārtībā, novēršot varbūtējās problēmas mūzikas operatoram. Plānota kluba vadītāju sanāksme jūnija pirmajās dienās. Tad arī jābūt ierakstiem atvestiem uz Rīgu, vienalga, diskos jeb kasetēs. Kamēr vēl zālīte nav uzdīgusi, koki salapojusi, centīsimies dūšīgi apmeklēt mēģinājumus, lai savlaicīgi sastādītu programmu. Uzmanību! Kolektīviem, kuri piedalīsies festivālā pieteikumus sūtīt līdz 18. maijam. Melodeklamācijām pievienot dziesmu vārdus. Turpmāk informēsim vēl.

Svešās zemēs esot jauki Gunita ilgojas pēc sniega

Ilze Kopmane

Pirms vairākiem gadiem «KS» parādījās skopa ziņa — kāds amerikāņu puisis aizved mūsu latviešu meiteni sev līdzī pēc iepazīšanās ilgstošā sarakstē. Adventistu draudzes nedzirdīgo kopa nosvinēja šo notikumu, vēlēja laimes kopdzīvē Gunitai Spudas un Džordžam Kingam un izvadīja viņus tālajā ceļā pāri okeānam. Šī gada janvārī abi ieradās Rīgā, arī Elvīras ielā 19, un mēs patērzējām pie kafijas tases.

Kādi bija pirmie soļi un iespaidi, ierodoties sava vīra Džordža dzīvesvietā Kalifornijas štatā?

— Šis ir lielākais, viens no skaistākajiem un arī karstākajiem štatiem Amerikā un atrodas ASV Rietumu piekrastē, pie Klusā okeāna. Jālidā bija ilgi un nogurdinoši, vairākkārt pārsēžoties, tāpēc biju priecīga, ka viss laimīgi beidzās un varēju sākt iedzīvoties jaunajā zemē, vietā un mājā.

Tātad jaunā pāra rīcībā ir māja?

— Ne gluži. Mēs dzīvojam Džordža tēva mājā. Tā atrodas nelielā pilsētiņā 150 km attālumā no Losandželosas. Tikai trijātā — mēs un tēvs, jo Džordža māsa aizprecējušās prom. Tēvs ir dzirdīgs cilvēks, un lielākoties saprotamies rakstveidā.

Paraksturojiet, kāda ir vieta, kur dzīvojat?

— Daba te ir pasakaina ar saviem kalniem, bet visu gadu ļoti silts, sniega nav, tas redzams tikai kalnu virsotnēs. Jā, sniegs ir tieši tas, pēc kā es visvairāk ilgojos, būdama prom no Latvijas. Ir jau labi, ka vienmēr silts, tomēr karstums un sausums it īpaši vasarā ir nomācoši, un tad es atceros Latvijas baltos, sniegotos laukus un mežus, lāstekas, leduspuķes logos, sniegpārslu virpuļus, eglīti Ziemassvētkos... Tāpēc arī izvēlējamies atbraukt uz Latviju tieši ziemā.

Jau sešus gadus jūs esat prom. Kāda bijusi jūsu dzīve aizokeāna zemē?

— Viegli nav bijis, bet sūdzēties arī nav par ko. Jāstrādā taču visur, lai izdzīvotu. Esmu bistro viesu apkalpotāja savā pilsētiņā. Alga neliela — 500 dolāri. Pie tās piemaksā pensiju — 200 USD. Ja invalīds pelna vairāk (sākot no 1500 USD), tad pensiju vairs nesaņem. Ja nestrādā, pensija ir apmēram 500 — 600 USD.

Uz darbavietām liela konkurence, jo ļoti daudz iebrucēju no Meksikas. Tas nozīmē, ka darba devēji var maksāt mazāku algu, cilvēki samierināsies — ka tikai darbs.

Kāda ir attieksme pret nedzirdīgajiem?

— Ļoti dažāda, atkarīga no cilvēka. Vieniem nav nekas pretī, citi cenšas tikt vaļā. Manam vīram nācās atstāt darbu, kad viņa vietu iekāroja kāds dzirdīgs kolēģis.

Savā darbā es izjūtu lielu atšķirību starp vietējiem un iebrucējiem. Šo grupu cilvēki turas atsevišķi un nekontaktējas ārpus darba nepieciešamības. Tas pats attiecas uz dzirdīgiem un nedzirdīgiem.

Vai jums ir savi nedzirdīgie draugi, sabiedrība, kurā pavadāt, piemēram, atpūtas brīžus?

— Maz, tikai daži, jo šeit neesmu dzirdējusi par kādu nedzirdīgo organizāciju vai tml. Mēs šad tad satiekamies ar Daci Baranovsku, kura arī aizprecējās no Latvijas. Viņai ir divi bērni, pati strādā pilsētiņas veikalā (naktī sakārto pircēju savandītās preces). Vīrs Manuēls strādā kādā ķīmiskā laboratorijā.

Paretam redzamies arī ar Aivaru Ponkratjevu. Precējies ar amerikānieti, arī audzina divus bērnus.

Strādā par santehniķi. Liekas, dzīvo labi — savā mājā, ir auto utt.

Nu, auto jau laikam ir tāda lieta, kas katram nepieciešama?

— Jā, patiešām. Tas nav nekas ekstra, tas neko neliecina par materiālo stāvokli, jo auto, tāpat kā jūmts virs galvas, ir pašsaprotama vajadzība, lai varētu izvadāt bērnus, braukt uz darbu vai uz veikalu iepirkties, pie draugiem vai pie dabas. Arī mums ir auto, nu bez tā es uz darbu nevarētu tikt.

Vai ir kāds, no kura var gaidīt palīdzību grūtā brīdī?

— Valsts likumi mūsu štatā paredz tikai dažas lietas, ko nedzirdīgie dabū bez maksas: teksta telefonus, TV ierīci tekstu pārveidošanai subtitros, komunikatoru un datoru kā saziņas līdzekli caur e-pastu.

Bet ir bijuši daži gadījumi, kad jāmeklē palīdzība arī citur. Un tāda droša vieta ir mūsu adventistu draudze, kur dievkalpojumu apmeklējam sestdienās. Mēs paļaujamies uz Dievu, ticam, ka viņš nekad mūs neatstās nelaimē vienus.

Kā jūs izklaidējaties, atpūšoties brīvajā laikā?

— Vislabāk ir kāpt kalnos! Ejam arī uz zoodārzu, pastaigājamies pa pilsētu, iepirkamies, uzrīkojam pikniku brīvā dabā kopā ar dažiem draugiem.

Esam arī kaut kur tālāk aizbraukuši — piemēram, uz Oregonas štatu. Jā, tur gan man patika: ļoti zaļš, kalni mežiem noauguši, pļavas, visādi dzīvnieki...

Sarakstos e-pastā ar mammu, Vinetu Laudurgu, Valdi Intsonu u. c.

Tad jau latviešu valodu neaizmirsīsit?

— Nekādā ziņā, kaut arī tagad tā esmu pieradusi pie amerikāņu zīmju valodas, ka mūsu sarunā un

Latvijā bieži vien jāapstājas un jāpiemeklē latviskās zīmes. Arī angļu valodu esmu apguvusi tādā līmenī, ka spēju sazināties ar saviem dzirdīgiem klientiem. Šajā ziņā man nav nekādu problēmu, jo cilvēki parasti ir saprotoši un pretimnākoši.

Laimīgu ceļu mājup, un — uz redzēšanos atkal Latvijā!

— Latvija ir zeme, pēc kuras es vienmēr ilgošos un kurā bieži atgriezīšos vismaz domās, ja ne citādi. Sveiciens visiem palicējiem un — brauciet skatīt Ameriku, tajā ir daudz ko redzēt.

Izglītība

Kāda ir nedzirdīgo izglītība tagad? Kāda tā varētu būt nākotnē?

Marika Antonova, Ingrīda Pūce

Pagājis tikai neilgs laiciņš kopš Nedzirdīgo jauniešu un viņu draugu organizācijas «Efraims» rīkotā izglītojošā semināra jauniešiem KC «Rītausma». Daudzi droši vien atceras lektoru un pašu nedzirdīgo studentu iedrošinājumu meklēt savām interesēm atbilstošu izglītību un nežēlot spēku un laiku, lai par to cīnītos.

Kā ir reālajā dzīvē? Vai katram nedzirdīgajam jauniešim ir iespēja mācīties to, ko viņš vēlas? To centāties noskaidrot diskusijā par nedzirdīgo jauniešu iespējām iegūt kvalitatīvu, interesēm un vajadzībām atbilstošu izglītību.

Diskusijas mērķis bija noskaidrot, kādas ir nedzirdīgo tiesības iegūt vidējo, profesionālo un augstāko izglītību: ko garantē Latvijas likumdošana, kā likumu normas tiek īstenotas dzīvē un kādi uzlabojumi ir nepieciešami, lai veicinātu nedzirdīgo integrāciju dzirdīgo sabiedrībā.

Diskusijā piedalījās

... Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji Guntis Vasiļevskis un Daiga Kubliņa, Labklājības ministrijas pārstāvis Aldiņš Dūdiņš, skolu direktori — Vija Kaniņa (Rīgas skola), Andris Tauriņš (Valmieras skola), Juris Šmits (Raiņa vakarskola), Latvijas Nedzirdīgo savienības Komunikāciju centra direktors Edgars Vorsklovs, Valsts valodu centra direktors Agris Timuška, Nedzirdīgo bērnu vecāku organizācijas pārstāve Andželika Bruže, «Efraims» biedri un citi interesenti.

Pašā sākumā

... tika runāts par pamata un vidējo izglītību. Izglītības un zinātnes ministrijas (IzM) Vispārējās izglītības departamenta direktors Guntis Vasiļevskis informēja, ka nākotnē nedzirdīgajiem bērniem ir izredzes mācīties tuvāk dzīvesvietai un jau agrā skolas vecumā iekļauties dzirdīgo vienaudžu sabiedrībā — šobrīd likumdošana paredz, ka jebkurā vispārīgglītojošā skolā ir iespējams atvērt speciālo klasi, kurā mācītos nedzirdīgie. Tam paredzēts arī papildus finansējums.

Par piemērotu vidi

Nereti ir dzirdēts, ka nedzirdīgam bērnam skolā piemērotākā būtu viņam līdzīga vide — nedzirdīgi skolas biedri, skolas darbinieki un pedagogi, tomēr paši nedzirdīgie jaunieši šo uzskatu diskusijā apstrīdēja. Viņuprāt, kopā ar dzirdīgiem vienaudžiem uzaudzis nedzirdīgs bērns vēlāk daudz veiksmīgāk integrēsies dzirdīgo sabiedrībā, jo jau bērnībā būs pieradis kontaktēties.

Šobrīd pamata izglītību nedzirdīgie iegūst 11 vai 12 gadu laikā. Rīgas skolas direktore Vija Kaniņa uzskata, ka arī tā ir būtiska problēma, jo jauniešiem pēc tam ir grūti turpināt mācības dzirdīgo sabiedrībā, kur viņi atšķiras ne tikai nedzirdības, bet arī vecuma dēļ.

Par zīmju valodu mācību stundās

Runājot par nedzirdīgo izglītību, nevar nerunāt par zīmju valodu. Aizstāvot nedzirdīgo tiesības iegūt izglītību zīmju valodā, Nedzirdīgo bērnu vecāku organizācijas pārstāve Andželika Bruže skaidroja, ka pasaulē pastāv divas pieejas, kā nedzirdība tiek uztverta.

Daļa sabiedrības uzskata, ka nedzirdība ir medicīniska problēma un ir jāārstē. Otra daļa sabiedrības domā, ka nedzirdīgie ir valodas minoritāte un viņu dzimtā ir zīmju, nevis latviešu, krievu vai cita valoda.

Dzirdīgs bērns valodu apgūst pirmajos dzīves gados, un tai ir ļoti būtiska loma bērna personības, konkrēti, domāšanas spēju attīstībā. Līdzīgi ir arī nedzirdīgiem bērniem, tikai viņu dzimtā valoda ir zīmju, nevis latviešu, krievu vai kāda cita valoda. Tāpēc, ja nedzirdīgam bērnam kā pirmā tiek mācīta runātā valoda, tad viņa personības attīstība ir pakļauta būtiskam riskam un tāpēc var aizkavēties pat par vairākiem gadiem.

Latvijas skolās nedzirdīgajiem mācības tikai daļēji notiek zīmju valodā. Projekta «Par nedzirdīgo tiesībām uz izglītību un darbu» veiktā pētījuma ietvaros tika noskaidrots, ka no visiem skolotājiem, kas strādā ar nedzirdīgajiem, tikai desmitā daļa ir spējīgi mācību stundas pasniegt zīmju valodā. Pārējie skolotāji stundās izmanto orālo metodi, t.i., bērniem stāstītais ir jāsaprot, lasot no lūpām, kā arī tad, ja nesaprotamos vārdus skolotājs parāda zīmēs pa burtiem — daktilē.

Dažādi viedokļi

Diskusijas dalībnieku viedokļi dalījās jautājumā, kuriem priekšmetiem un cik lielā apjomā vajadzētu tikt pasniegtiem zīmju valodā, tomēr visi bija vienisprātis, ka problēmas ar tulkojumu patiešām pastāv un tās jārisina.

Rīgas skolas direktore V.Kaniņa uzsvēra, ka galvenais iemesls, kāpēc nav iespējams nodrošināt mācības zīmju valodā, ir zīmju trūkums sarežģītiem jēdzieniem tādos priekšmetos kā fizika, matemātika, ķīmija. Tāpēc šie priekšmeti tiek pasniegti bez tulkojuma zīmju valodā un skolēniem daudzas lietas ir jāapgūst tikai no mācību grāmatām vai skolotāju skaidrotā uz tāfeles. Pēc viņas

domām, nedzirdīgajiem pašiem vajadzētu aktīvāk apgūt latviešu valodu un iemācīties patstāvīgi komunicēt bez zīmju valodas tulka palīdzības.

Jauniešu domas

Direktore V. Kaniņas viedoklim nepiekrita nedzirdīgie jaunieši. Viņi pauda uzskatu, ka sarežģītos mācību priekšmetus apgūt bez paskaidrojuma zīmju valodā ir ļoti grūti, pat neiespējami.

Atbildot uz skolu direktoru izteikto apgalvojumu, ka nedzirdīgie tikai izliekas, ka nevar iemācīties, sekojot stāstītājam no skolotāja lūpām un uz tāfeles rakstītajam. Jaunieši iebilda, ka tik tiešām vielu ir grūti apgūt, ja vairāku būtisku vārdu nozīme nav zināma.

Dažkārt viņiem pēc stundām nākas iet uz bibliotēku un vārdnīcās meklēt sarežģīto vārdu skaidrojumu.

Ja daudzi vārdi ir nesaprotami, tad bieži vien skolēniem vispār zūd interese par mācībām.

Vājdzirdīgajiem mācību vielu uztvert, lasot no lūpām, ir vieglāk. Tāpēc vājdzirdīgie skolēni stundās nereti kļūst par nedzirdīgo skolas biedru tulkiem.

Tomēr tas nav tulku problēmas risinājums, jo, regulāri tulkojot klasesbiedriem, zaudētāji ir vājdzirdīgie, kas, skaidrojot nesaprotamo nedzirdīgajiem, paši nevar pilnvērtīgi veikt mācību uzdevumus.

Jubileja

Tik daudz jauniešu vienkopus

Ilze Kopmane

Tāds bija pirmais patīkamais pārsteigums, ienākot KC «Rītausma» 28. februāra pēcpusdienā, kad tur notika plašs nedzirdīgo jauniešu un viņu draugu organizācijas «Efraims» pasākums, veltīts tās viena gada pastāvēšanai.

Izglītojošā daļa

Tā pirmajā daļā notika seminārs par nedzirdīgo jauniešu izglītības un darba iespējām, ko vadīja pieaicinātie speciālisti no Profesionālās karjeras izvēles centra un Rīgas Pedagoģiskās izglītības vadības augstskolas. To saturā: testēšana, profesijas izvēles skaidrojums, psiholoģiska rakstura pārrunas par saskarsmes jautājumiem u. c.

Īpašu dalībnieku ievēribu izpelnījās tieši to nedzirdīgo jauniešu uzstāšanās, kuri savu izvēli jau pratuši izdarīt un apliecināt gan mācoties, gan strādājot. Par studijām augstskolā, darbu un nākotnes iecerēm stāstīja Rīgas skolas audzinātājs Uldis Ozols, LNSF grāmatvede Liene Kleina — Brūvere, Medicīnas muzeja darbinieks Ivars Kalniņš, Dzintars Lukša.

Interesanta nodarbība

Interesanta bija arī psiholoģijai veltītā nodarbība. Tās pamatmotīvs — pārliecināt nedzirdīgos jauniešus par viņu varēšanu sasniegt iecerēto, nebaidīties būt dzirdīgo sabiedrībā, nestāvēt malā un aktīvi iesaistīties visos procesos, kas notiek mūsu valstī. Jaunieši aktīvi iesaistījās praktiskajā spēlē: kam būt vieglāk — vadītājam vai padota-jam, kuru kāds vada. Visi atzina: labāk tomēr būt līderim, kas nosaka virzienu un iet savu iecerēto ceļu, nevis būt tādām, ko aiz rokas ved otrs.

Izdevumu prezentācija

Pasākuma «teorētiskās daļas» noslēgumā SO «Efraims» vadītāji prezentēja divus jaunus izdevumus: bukletu «Nedzirdīgie jaunieši — ceļā uz izglītību un darbu» un krāsainu mazformāta avīzīti «Tilts». Buklets ir jauniešu pirmā projekta galarezultāts, bet avīze — otrā projekta iesākums. Otrā projekta ietvaros šogad iznāks vēl pieci šādi numuri. Avīzes redaktors Ivars Kalniņš šai sakarā pastāstīja: «Mūsu izdevums vairāk orientēts uz saiknes un sapratnes meklēšanu dzirdīgo sabiedrībā. Pirmajā numurā iepazīstinām ar savu organizāciju, ar nedzirdīgo kultūru, nozīmīgākām nedzirdīgo organizācijām un pasākumiem pasaules mērogā. Ir arī dzirdīgo aptauja: ko tu zini par nedzirdīgiem cilvēkiem u. c. materiāli.

Arī turpmāk saglabāsim atsevišķas rubrikas, piemēram, Pasaulē un plašāk izvēršim tēmu par dzirdīgo un nedzirdīgo komunikācijas iespējām.»

Būs mājaslapa

Iecerēts tuvākajā laikā izveidot arī savu mājaslapu Internetā tiem, kuri vēlas tuvāk uzzināt par šo organizāciju, iepazīties ar šīs avīzes saturu, kā arī citiem materiāliem saistībā ar nedzirdīgo jauniešu integrāciju sabiedrībā.

Apmeklētāju iespaidi

Starprīdī, gaidot koncertu, aprunājos ar dažiem jauniešiem par viņu iespaidiem šajā pasākumā.

Lielākā daļa no viņiem atzina, ka KC «Rītausma» esot pirmoreiz un redzētais šajā pasākumā bijis interesants un noderīgs.

Laura Gaile: Pirms trīs gadiem beidzu RRC koledžu Jūrmalā, ieguva komercdarbinieka specialitāti. Patlaban strādāju A/S «Diena» par lietvedi. Šajā seminārā man patika, guvu vērtīgas atziņas savai dzīvei.

Gints Skvarnavičs: Pavasarī beigšu Rīgas nedzirdīgo skolu, tāpēc šeit vēlējos uzzināt par turpmākām iespējām izglītoties, iegūt amatu.

Tas, ko šeit stāstīja, mani iedrošināja — arī nedzirdīgie var sasniegt savus mērķus.

Rolands Barkāns: Man gan vēl pāris gadu jāmacās, kamēr beigšu Valmieras skolu. Taču par amata izvēli domāju jau tagad. Nodarbības grupās ar testiem bija rosinošas. Iespējams, izvēlēšos Rīgas Amatniecības skolu un apgūšu galdniecību. Bet varbūt došos uz koledžu RRC Jūrmalā.

Elita Ķīvīte: Jau tagad, būdama 9. klasē, domāju par savu tālāko dzīvi. Tāpēc esmu šeit. Varbūt tālāk nākotnē mācišos Latvijas Universitātē, varbūt kādā amatniecības skolā apgūšu šūšanu un modelēša-

nu. Vēl man ir laiks izlemt.

Vladimirs: Pirmoreiz esmu kultūras centrā. Ierados tikai uz otro daļu, uz ballīti. Vēroju, te ir daudz arī krievu jaunieši, mani bijušie klasesbiedri. Patikama atmosfēra, ceru labi atpūsties. Paldies organizatoriem, un lai būtu vēl vairāk šādu pasākumu jauniešiem.

SO «Ķīris» pārstāvji: Šeit notiekošo vērojam ar lielu interesi. Nedzirdīgos jauniešus pirmoreiz tuvāk iepazīnām pagājušajā vasarā, kad notika radošā nometne Latvijas jaunatnes sabiedrisko organizāciju pārstāvjiem. Tā mums bija sava veida atklāsmē, kas izmainīja līdzšinējos uzskatus. Novēlam «Efraimam», lai netrūkst radošu ieceru, veiksmīgu projektu un labu darbu turpmāk.

Jubilejas svinības

Pasākuma otrajā daļā notika jubilejas uzvedums, savienojot koncertnumurus ar intervijām, asprātīgām etiķēm un apsveicēju runām. Skatuvē ik pa laikam tika aicināti vakara goda viesi, un katram nācās atbildēt uz kādu jautājumu.

Priekšnesumus sniedza KC «Rītausma» deļotājas, melogrupa «Alias», Raiņa skolas kustību teātra trupa un pat šīs skolas apvienotais (dzirdīgo un nedzirdīgo) koris ar solistu Gunāru Kalniņu vidū. Savilņojošs bija skats, kad nāca lielā apsveicēju grupa no Raiņa skolas ar direktoru Šmita kungu priekšgalā, kurš nesa lielu puķupodu ar zaļojošu augu un vēlējumu: kopt to un savu organizāciju tā, lai nes augļus un nenonīkst. Direktors atzīmēja nedzirdīgo jauniešu aktivitāti, viņu līdzdalību visos skolas pasākumos un īpaši pateicās Ivaram Kalniņam, Uldim Ozolam, Marikai Antonovai un Inesei Immurei, kuri veicināja šādu jaunu — saprašanās un ciešas sadarbības modeli starp dzirdīgajiem un nedzirdīgajiem rainiešiem.

Novēlējumi

Vēlējumi no dažu apsveicēju runām: «Lai dzimst jaunas idejas un pietiek spēka tās realizēt» (I. Puče, sabiedrisko attiecību aģentūra PR stils), «Neaizmirstiet, ka viss veidojas daudzu paaudžu darbā. Neārdiet to, kas ir, bet ar prātu un sirdi būvējiet to tālāk» (LNS prezidents A. Pavlins), «Lai bērns, kas tikko iemācījies staigāt, soļo arvien drošāk uz priekšu» (laikraksts «Kopsolī»), «Jo vairāk jums būs draugu, jo labāk. Mēs tādi jums būsīm...» (klubs «Avanti»), «Lai jūsu dzīvē daudz baltu dienu» (dziedātājs Gunārs Kalniņš).

Apdāvināšana

Dāvanas saņēma "Efraims", bet visvairāk tas apdāvināja visus citus, kas bija palīdzējuši šī pasākuma tapšanā, piedalījušies ar savām idejām un darbu projektu realizācijā.

SO «Efraims» vadītājs Uldis Ozols:

«Mums, pasākuma organizatoriem, pašiem grūti spriest, cik labi (vai slikti) viss izdevies. To vērtēs citi. Bet dažas atziņas esam guvuši. No kļūdām mācīsimies, lai nākamajos pasākumos tās neatkārtotu. Lielo darbu smagumu nācās iznest tikai dažiem cilvēkiem, un par to paldies Marikai Antonovai un Ivaram Kalniņam. Vēl jāmācās strādāt, iesaistot komandā vairāk cilvēku.»

Čaklie pavāri un citi palīgi;

Vairāk nekā 100 pasākuma dalībnieku nedalītu sajūsmu izpelnījās pavāru «brigāde». Par zviedru galda saklāšanu gādāja Edīte Stūrīte, Raivis un Anda Tīdemaņi, Aina Kauliņa, Jolanta Znotiņa. Ar transportu palīdzēja Vida un Māris Meijas, dāvanas skaisti sasaiņoja Inese Stone. Paldies, draugi!

Pārdomas un secinājumi

Vielu pārdomām radīja arī koncerts — varbūt par daudz bija melodeklamāciju. Programma jāveido daudzveidīgāka. Bet dažam labam jaunietim jābūt uzvesties sabiedrībā — patīk vai nepatīk, tomēr «plāpāt» zālē koncerta laikā nevajadzētu.

Šī pasākuma galvenais uzdevums nebija nosvinēt jubileju, bet gan iepazīstināt plašāku jauniešu loku ar mūsu organizāciju, tās mērķiem, iecerēm un darbību. Ceru, ka tas mums izdevās...»

Vēlreiz vārds Ivaram Kalniņam: «Esmu bijis līdzīgos pasākumos Raiņa skolā, un tāpēc nevilus veidojās salīdzinājums. Man šķiet, ka šai pasākumā bija vērojama zināma atsvešinātība starp dzirdīgajiem un nedzirdīgajiem, un jāteic — tieši no nedzirdīgo puses. Raiņa skolā valda lielāka vienotība un pretimnākšana no abām pusēm. Uz to tiecas mūsu organizācija.»

Nobeigumā

Bet šī raksta nobeigumā citēšu rindas no melodeklamācijas «Kino», kurā jauniešu grupa apliecināja savu apņemšanos:

Mēs būsīm, kas vēlamies būt,

Mēs gūsīm, ko vēlamies gūt.

Novēlēsim jauniešu organizācijai radošu, auglīgu, panākumiem bagātu ceļu turpmākajos gados. Lai jaunības degsme nenodziest gadu gaitā. Lai kvēlo!

Sporta ziņas

Spartakiāde Valmierā

Pārsla Bebre

Valmieras skolas zālē 12. — 14. marts bija reizē ļoti svinīgs un sportisks. Tika atklāta XXXIII Baltijas valstu skolēnu spartakiāde. Līdztekus notika arī starptautiskās sacensības peldēšanā, kurās piedalījās Latvija, Polija un Zviedrija.

Svētkus atklāja Valmieras skolas direktors Andris Tauriņš, LNSF prezidents Varis Strazdiņš, Valmieras Domes priekšsēdētājs Inesis Boķis un izpilddirektora vietnieks Māris Heinds, Skolu pārvaldes vadītājs Māris Ruberts.

Inesis Boķis dāvāja viesu komandām grāmatu par Latviju un prospektiņu par Valmieru. Skanēja

sveicieni sportistiem, viesojoties mūsu jaukajā pilsētīnā, kā arī vēlējumi: darīt visu iespējamo un neiespējamo, lai uzvarētu.

Spartakiādē piedalījās Zviedrijas, Polijas, Lietuvas (no Klaipēdas, Kauņas, Panevežu, Viļņas skolām), Igaunijas (Tallinas un Tartu), Latvijas (Rīgas un Valmieras) komandas. Latvijas komandas skolēnu sastāvs: Santa Veipa, Vita Kristoforova, Inga Mauriņa, Santa Goldšteine, Sandra Mjaisāne, Aivis Grāvītis, Kaspars Unte, Artūrs Pundiņš, Deniss Saldabolovs, Dainis Liepiņš (Valmiera), Mairita Zemtaute, Jūlija Čarkovska, Viktorija Popova, Ieva Ričika, Krista Treimane, Līga Ločmele, Anita Ķīvīte, Ieva Valdmane, Daiga Kožemjakina, Džemma Kalns, Vadims Jelžovs, Arnis Ķīvītis, Aivis Pešiks, Jānis Smons, Aleksejs Smirnovs, Sindijs Bļinovs, Mārtiņš Pužulis, Imants Šnepsts, Toms Erbs, Kristaps Polis, Mareks Kaidašs, Andris Timofejevs, Jānis Viņodis (Rīga). Par Valmieras grupu atbildīgā skolotāja Ligita Vasiļevska, bet Rīgas — Jevgēnijs Puhovs.

Sacensību atbalstītāji un darbu darītāji

Lai šīs sacensības varētu notikt, savu artavu deva Valmieras Dome, Latvijas Krājbankas Valmieras filiāle (sevišķi Ģirts Ozols), Rīgas Domes izglītības, jaunatnes un sporta departaments, Valmieras rajona patērētāju biedrība, ēdināšanas uzņēmums SIA «Salvis», Valmieras Sīmaņa baznīca.

Lai sacensības ritētu raiti un labi, par visu rūpējās galvenais tiesnesis Gunārs Krūmiņš, sekretāre Anitra Krūmiņa, Valmieras skolas kolektīva daļa: Andris Tauriņš, Ina Kursīte, Dace Melbārde, Ligita Vasiļevska, Elmārs Volkovičs, Anita Rozīte, Gunita Gumbre un virtuves meitenes.

Sporta svētku atklāšanā koncertu sniedza Valmieras Novadpētniecības muzeja darbinieces ar savu tērpu teātri (tērpi no akmens laikmeta līdz mūsdienām) "Pils vīzijas". Bērni priekšnesumu sākumā uzņēma ieturēti, taču, modēm paliekot draiskākām, viņu prieks un sajūsma auga.

Startēja labi

Tā varētu teikt par Latvijas komandas sniegumu peldēšanā. Peldēšanas galvenais tiesnesis Vladimirs Širjājevs smaidīja: «Viss iet raiti un labi. Tiesnešu komanda strādā ļoti saskaņoti. Esmu apmierināts.» Peldēšanā — vienīgais sporta veids, kurā piedalījās arī Zviedrijas un Polijas komandas. Tādēļ vērtējums divdaļīgs: starptautiskais (S) un Baltijas (B).

100 m brīvais stils

No mūsējiem: Vita Riņķe — III (S); Līga Ločmele — V (S), III (B); Imants Šnepsts — III (S), III (B).

100 m brass

No mūsējiem: Imants Šnepsts — I (S), I (B); Mārtiņš Pužulis — III (S), III (B).

100 m uz muguras

No mūsējiem: Vita Riņķe — III (S); Līga Ločmele — V (S), III (B); Jānis Viņodis — III (S), Aleksejs Smirnovs — IV (S), II (B); Imants Šnepsts — V (S), III (B).

200 m brīvais stils.

No mūsējiem: Līga Ločmele — I (S), I (B); Anita Ķīvīte — IV (S), III (B); Jānis Viņodis — II (S); Mārtiņš Pužulis — III (S), II (B); Vadims Jelžovs — IV (S), III (B).

4 x 100 m stafete

Mūsējām meitenēm: 2. vietā Anita Ķīvīte, Krista Treimane, Ieva Ričika, Līga Ločmele; 3. Vita Riņķe, Daiga Kožemjaki-na, Ieva Valdmane, Džemma Kalns, zēniem: 1. vietā Mārtiņš Pužulis, Aleksejs Smirnovs, Vadims Jelžovs, Imants Šnepsts; 2. Jānis Viņodis, Aigars Barzdevics, Sindijs Bļinovs, Toms Erbs.

Koprezultāts: Latvijai — 210 punkti, Igaunijai — 188 punkti, Lietuvai — 77 punkti. Tātad — viss skaidrs! Vai ne?

Trūkstošais metiens!

Toties basketbola spēļu laikā mūsu sejas stiepās arvien garākas. Te nekas vairs nebija, kā gribējās! Ko gan par to var teikt basketbola galvenais tiesnesis Arvīds Kaufmanis? Leiši ir un paliek dzimuši basketbolisti!

Spēļu iznākums, kurās piedalījās leiši, bija zināms. Viņiem tieksme iemest 100 punktus, kamēr citi «čubinās» ap 50 punktiem (Latvija — Lietuva 44:102).

Spraiga un interesanta bija spēle starp latviešu un igauņu puikām, jo komandas spēku ziņā līdzvērtīgas. Taču pietrūka ļoti, ļoti viena veiksmīga metiena, lai mūsējie iegūtu otro vietu!

Izskatījās, ka mūsējiem trūkst tieši izturības turēties līdzī visu spēles laiku lietuviešu tempam.

Rezultatīvākie spēlētāji no Latvijas komandas: Vadims Jelžovs un Arnis Ķīvītis (Rīga), Aivis Grāvītis un Kaspars Unte (Valmiera). Žēl, bet meiteņu komandas mums nav. Par to arī sūkstījās basketbolistu treneris Jevgeņijs Puhovs.

Kopvērtējumā: 1. v. Lietuva — meitenes un zēni; 2. v. Igaunija — meitenes un zēni; 3. v. Latvijas zēni.

Labākās raketes

Tenisa zāli uzmanīja galvenais tiesnesis Imants Ormejs. Mēs jutāmies labi, jo briesmām nevajadzēja draudēt: mūsu «raketes» pietiekoši spēcīgas, lai neatstātu Latvijas komandu trešajā vietā. Vienā mirklī izskatījās tīri briesmīgi, bet beigas labas. Labi spēlēs veicās Santai Veipai un Aivim Grāvītim.

Rezultātā mūsējiem: meitenēm — 3. Mairita Zemtaute, zēniem — 2. Aleksejs Smirnovs, 3. Aivis Pešiks. Kopvērtējumā: 1. Lietuva, 2. Latvija, 3. Igaunija.

Šahs un mats

Prāta spēlēs galvenais «uzraugs» — tiesnesis Anzelms Tamanis. Parasti šajās spēlēs mūsējiem nekādu problēmu nav, taču šoreiz stāvoklis izskatījās pavisam slikts. Neapmierināts bija tiesnesis, pavisam norūpējušies un krepļīgi izskatījās Ligita Vasiļevska un Jevgeņijs Puhovs.

Beigu beigās izdevās igauņiņus pievarēt, noturoties savā stabilajā 2. vietā, pirmo atdodot lietuviešiem. Dambretē: 1. Lietuva, 2. Latvija, 3. Igaunija. Šahā: 1. Lietuva, 2. Latvija, 3. Igaunija.

Te būtu pārmetums jāizsaka divām Valmieras skolas meitenēm, kuras bija ļoti sagatavotas, bet uz spartakiādi neieradās, to vietā cīnījās divas jaunās maiņas.

Šahu spēlēja: Sandra Mjaisāne, Vita Kristoforova, Mareks Kaidašs, Andris Timofejevs.
Dambreti spēlēja: Inga Mauriņa, Viktorija Popova, Mareks Kaidašs, Mārtiņš Pužulis.

Pēdējās minūtes

Aizsteigušās sacensību un draudzības dienas, jo no vienas puses bija spartakiāde, no otras puses — tikšanās ar tālajiem draugiem. Pasniegtas balvas un diplomu uzvarētājiem.

Igaunijas komandas pārstāve Merine Mandsoo pateicās par viesmīlīgo uzņemšanu jaukajā Valmierā, saviem spartakiādes«pretiniekiem» dāvājot piemiņas veltes.

Lietuviešu komanda, pats par sevi saprotams, ir ļoti apmierināta — iegūtu tik daudz labu vietu. Viņu pārstāvis Aļģirdas Jurkša aicina visus nākošgad tikties Kauņā.

Valmieras skolas skolotāja Līgita Vasiļevska ir priecīga: visi apmierināti, tātad labi! Jevgeņijs Puhovs nākamgad cer redzēt Nedzirdīgo Olimpiskajās spēlēs Melburnā četrus Latvijas peldētājus. Cerēsim arī mēs!